

Panevėžio miesto fotomenininkai ir svečiai iš Tauragės muziejaus „Santaka“ bei Tauragės fotografų klubo „Fotojūra“ nariai, išskirtinai paminėjo Pasaulinę fotografijos dieną. Tauragiškiams šis minėjimas tapo braške ant torto, nes buvo aplankytas, netrukus duris atversiantis, „Pragiedrulių“ kūrybiškumo centras bei susipažinta su Panevėžio fotografų draugija.

O šiltąjį rugpjūčio šeštadienį, fotografijos mylėtojai ir svečiai rinkosi į kūrybiškumo centro „Pragiedruliai“ organizuojamą renginių ciklą „Foto CoLab 2022“.

Panevėžio teatre „Menas“ gausus fotografijos mylėtojų būrys dieną pasitiko Dr. Zitos Pikelytės fotografijos istorijos paskaitoje „Panevėžys fotografijose ir atvirukuose“.

Paskaitos metu buvo atskleisti įdomūs faktai apie Panevėžio istoriją, matomą fotografijose bei atvirukuose. Gerb. Zitos pasakojimas ir rodoma vaizdinė medžiaga užbūrė ir nukėlė klausytojus į tuos laikus, kai Panevėžio miesto veidas nebuvo paliestas laiko įvykių. Pasak Zitos: „Senąjį Panevėžį labai lengva įsimylėti“.

Pirmieji atvirukai su Panevėžio miesto vaizdais žinomi nuo 1899 m. Pirmieji atvirukus leido fotografai L. Slonimskis ir J. Trakmanas. Dažniausiai atvirukai buvo spausdinami Vokietijos spaustuvėse, o tekstai juose buvo rašomi prancūzų kalba.

Fotografija tapo vertingesnė nei negatyvas. Atvirukai ir fotografijos pateikia plačią miesto panoramą, supažindina su gatvių, parkų ir aikščių, istorinių pastatų kaita.

Užfiksuoti svarbūs įvykiai buvo lyginami su praėjusiu laikotarpiu. Su kiekviena rekonstrukcija bei renovacija Panevėžio miestas keitė veidą ir tas pokytis rėžė širdį, nes pastatai prarado tikrąjį savo identitetą, o kai kurių visai neliko. Miesto vietos ir pastatai tapo neatpažįstami. O ir spaustuvės kartais gudraudavo. Pirmojo Pasaulinio karo metu buvo retušuojami senieji atvirukai taip, kad atitiktų esamąjį laiką. Atvirukai buvo splavinami ir redaguojami pagal to meto įvykių seką taikant įvairias technologijas. Populiariausi atvirukai buvo perleidžiami keliskart.

“Visi menininkai turi savo braižą. Neišimtis ir fotografai” - pabrėžia Zita. Analizuojant fotografijas bei atvirukus buvo galima atskirti autorius bei laikotarpį, atskleidžiantį šio amato atstovų darbo specifiką, veiklos sritis, socialinę bei ekonominę padėtį.

Fotografijos istorikės dr. Zitos Pikelytės paskaita tapo ryšiu iš praeities, suteikiančiu galimybę šiuolaikiškam panevėžiečiui savo akimis pamatyti, kaip atrodė senasis Panevėžys ir

jį fotografavę žmonės.

„Foto CoLab 2022“ pirmoji praktinė dalis nuspalsvino ryškiai mėlynai.

Dirbtuvėse dalyviai susipažino su viena seniausių pasaulyje fotografinio spausdinimo technikų – cianotipija. Su fotomenininke Justina Tulaite priešaky, edukacijos dalyviai savomis rankomis sukūrė asmeninį, unikalų, tapybišką atviruką.

Senujų fotografinių technologijų eksperto Ginto Kavoliūno dėka, Justina susipažino su alternatyvios fotografijos technika – cianotipija. Šis procesas Justinai pasirodė gan atlaidus, sužavėjo jos tapybiškumas, „...o ir ta mėlyna tada kažkaip keistai viliojo“.

Atvira širdimi žiniomis apie cianotipiją fotomenininkė dalinasi švietimo įstaigose, įmonėse, dalyvauja įvairiuose kultūriniuose renginiuose, o pati mieliausia veikla su vaikų auditorija,

nes, pasak Justinos: „cianotipija tapo man raktu į sėkmingą dialogą apie senąją fotografiją su mažaisiais, tikintis įskiepyti meilės rankų darbui, ugdyti nevartotojišką požiūrį į atvaizdą ir jo unikalumą“. Būtent tai jautė ir edukacijos dalyviai, tik šiek tiek užtelę nei minimi vaikai Justinos žodžiuose.

Dirbtuvių metu ant ultravioletiniams spinduliams jautria emulsija padengto popieriaus iš specialių negatyvų buvo komponuojami vaizdai ir stebima, kaip veikiamas šviesos gimsta išskirtine mėlyna spalva pasižymintis fotografinis atspaudas.

Buvo neįtikėtina smagu, kad ši technika susilaukė tokio susidomėjimo ir įsitraukimo. Kai kurie dalyviai visiškai atsidavė eksperimento tėkmei, kai kurie, kaip minėjo, užsuko tik pasidairyti, o užsibuvo iki paskutiniųjų. Kiekvienas sukūrė po kelis nuostabius, mėynus atvirukus.

Antrąją „CoLab 2022“ praktinę dalį „Šlapias kolodijus“ pristatė Tauragės fotografų klubo vadovas Juozas Petkevičius.

Klausant menininko apie šlapio kolodijaus atsiradimo ypatumus bei reikšmę, edukacijos dalyviai smalsiai trynė rankomis ir norėjo kuo greičiau pajusti bei išmėginti šią technologiją asmeniškai. Džiugu, kad Panevėžio teatras „Menas“ buvo paruoštas kolodijaus „šlapiems“ eksperimentams, tad drąsos veikti dalyviams netrūko.

Įdomiausiais šio proceso dalis – techniškumas. Siekiant padaryti kuo kokybiškesnę fotografiją reikia ne tik turėti reikiamas chemines medžiagas bei tirpalus, kuriuos menininkas gamina pats, bet juos teisingai naudoti užliejimo, jautrinimo ir ryškinimo etapuose. „Viena ar kita sekunde uždelstas ryškinimo momentas gali labiau įtakoti gaunamą vaizdą. Čia atsiranda ir netikėtumo momentas“ – sako Juozas.

Šis procesas reikalauja įgūdžių. Fotografinis paviršius, kuriame atsiranda atvaizdas, turi būti nepriekaištingai paruoštas, nes rankomis liejamas kolodijaus tirpalas – vienas svariausių fotografavimo etapų.

Stebint edukacijos dalyvius, pats magiškiausias momentas yra rezultato fiksavimas, kuomet sąlyčio su šviesa neturėjęs Sidabras yra išplaunamas ir pamatomas galutinis atvaizdas. Abejingi nelieta ne tik dalyviai, bet ir procesą stebėję smalsuoliai.

Projektą finansuoja Panevėžio miesto savivaldybė

Štai taip „Tarptautinė fotografų dieną“ mini panevėžiečiai.

P.Vepšto nuotr.

